

Deres ref.: 24/311

Oslo, 1. mars 2024

HØRINGSUTTALELSE FRA RETTSPOLITISK FORENING – ENDRINGER I RETTSGEBYRLOVEN (JUSTERINGER AV MULTIPLIKATORER OG GEBYR FOR FORLIKSKLAGER OG FORKYNNELSER)

1. Om Rettspolitisk forening

Rettspolitisk forening (Rpf) har siden 1974 vært en uavhengig forening bestående av jurister, studenter i juridiske fag og andre interesserte. Rpf arbeider blant annet med å forsvare rettsstatlige verdier og for å bedre den rettslige situasjonen til sosialt vanskeligstilte grupper.

2. Overordnede bemerkninger

Rettspolitisk forening mener overordnet at høringen i for liten grad har vurdert konsekvensene en økning i rettsgebyrene har for partene involvert i en sak for forlikrådet. En ensidig begrunnelse i lys av selvkostprinsippet bør vurderes opp mot hensynet til den enkeltes risiko i en forlikrådssak. Samtidig må departementet ha i tankene hvor store økninger som skal tillates før endringen strider med den enkeltes rett til rettferdig rettergang i sivile saker.

Rettspolitisk Forening ønsker derfor å rette noen bemerkninger til forslaget punkter.

3. Bemerkninger til forslaget

3.1. Økonomiske og prosessuelle risikoer må vurderes i større grad

Vi mener at departementet i for liten grad har vurdert hvordan en økning i satsene påvirker de allerede økonomiske og prosessuelle risikoer for behandling i forlikrådet. Det er ikke tilstrekkelig å utelukkende fastslå at kostnadene «fortsatt vil være lave» sammenlignet med domstolsbehandling og at det ikke vil «påvirke bruken av forlikråd i særlig grad».¹ Kostnaden må vurderes ut fra de økonomiske og prosessuelle risikoene som allerede foreligger i dag.

Forlikrådet er første – og ofte siste – instans for behandling av mindre formuerettslige tvister. I noen saker er behandlingen en prosessuell formalitet i påvente av en tingrettsbehandling,

¹ Høringsnotatets s. 2

mens i andre saker er det snakk om den enkeltes mulighet til å tvangsfullbyrde mindre krav som faller utenfor nemndene. Det gjelder eksempelvis krav som følge av lønnsstyring, hvor hver underbetalt krone vil kunne ha velferdsmessige konsekvenser for arbeidstakeren. I disse sakene vil en videre tingrettsbehandling være lite realistisk i sett hen til den betydelige økonomiske risikoen å ta en slik sak medfører.

Den økonomiske risikoen ved å ta en sak til forlikrådet må vurderes både i lys av sannsynligheten for endelig avgjørelse og risikoen for å betale sakskostnader. Å ta en sak til forlikrådet er ikke enstydig med at saken løser seg i behandlingen. I 2018 endte om lag ti prosent av sakene i dom eller forlik.² Forutsatt at motpart møter opp, er det ut fra tallene større sannsynlighet for at behandlingen innstilles enn at kravet behandles. Samtidig risikerer innklager å måtte betale for sakskostnadene tilknyttet klage, forkynningen og motpartens sakskostnader opp til 4,5 R dersom saken ikke går i vedkommende favør. Problemet med å øke rettsgebyret er at det vil skape en høyere terskel for å bringe saker til forlikrådet. For enkelte grupper er den økonomiske risikoen en avgjørende faktor for å ta en sak til forlikrådet. Vi må anta at det er mange som unnlater å gjøre det på grunn av nettopp dette, noe som setter rettssikkerheten deres på spill.

Å øke terskelen for å ta en sak til forlikrådet vil trolig øke den prosessuelle risikoen ved en forlikrådsbehandling. Selv der en sak i forlikrådet går til domstolene, viser undersøkelser at det er store avvik i kvalitet og krav til begrunnelse i avgjørelser fattet av forlikrådet.³ I ytterste konsekvens innebærer dette at rettmessige krav ikke fører frem eller at partene tvinges inn i en kostnadskrevende behandling hos domstolene.

3.2. *Tilgangen til domstolene og rettferdig rettergang i sivile saker bør vurderes*

Foreningen har forståelse for at økningen isolert sett ikke innebærer en markant endring i satsene. Likevel mener vi at departementet har tatt for lett på konsekvensene en økning av satsene kan ha for den enkeltes tilgang til domstolene og rettferdig rettergang i sivile saker i lys av EMK art. 6 og Grl. § 95 flg.

Den økonomiske og prosessuelle risikoen ved å gå til forlikrådsbehandling blir større jo høyere gebyrer partene må legge ut for og risikere å dekke selv. Vi kan ikke ha et rettssystem som innebærer at de mulige kostnadene ved å få et krav behandlet i førsteinstans overgår kravets størrelse. Konsekvensene blir i ytterst fall at mindre krav i ubalanserte kontraktsforhold faller fra, ettersom den svakere part hindres i å ta en sak i frykt for risikoen.

² Prop. 133 L (2018-2019), punkt 7.2.

³ Skarpmoen (2021) *Krav til begrunnelse av forlikrådsdommer: Med en undersøkelse av forlikrådspraksis* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO Vitenarkiv.

<http://urn.nb.no/URN:NBN:no-94375>

Departementet bør derfor ha i mente hvor store økninger som skal tillates før endringene strider med den enkeltes rett til rettferdig rettergang i sivile saker.

Eventuelle spørsmål kan rettes til styret i foreningen på e-post styret2@rpf.no.

Med vennlig hilsen

Ermal Veliqi
Rettspolitisk forening